

Veileder til Retningslinjer for individuell vederlagsordning

Veilederen er ment å gi utfyllende informasjon, begrunnelser og presiseringer til Retningslinjer for individuell vederlagsordning.

1. Hvem som kan søke

Rett til vederlag følger rettighetene til verket. Det vil si at du kan søke om å få utbetalt rettighetsvederlag hvis du er navngitt opphaver av et faglitterært verk.

Du må bo og virke som forfatter eller oversetter i Norge, eller verket må være utgitt første gang av en norsk utgiver. Dette kommer som en følge av at Kopinor utbetaler vederlag til utenlandske rettighetshavere i henhold til inngåtte representasjonsavtaler, og da ikke til NFFO. NFFO mottar vederlagsmidler for sekundærbruk av faglitterære verk i Norge og for sekundærbruk av faglitterære verk skrevet eller oversatt av norske rettighetshavere i andre land.

2. Hvilke verk kvalifiserer for vederlag

2.1 NFFO mottar vederlag for faglitteratur, og utgivelsen må derfor kategoriseres som verk av faglitterær karakter. Det vil si at utgivelsen må være kategorisert som faglitteratur eller sakprosa i Oria eller lignende databaser eller registre for at det skal danne grunnlag for utbetaling av rettighetsbasert vederlag. NFFO utbetaler derfor ikke vederlag til skjønnlitterære verk, noter etc.

2.2 Verket må være utgitt senest 31. desember året før søknadsåret.

NFFOs individuelle vederlagsordning er utformet med utgangspunkt i lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett (kfl.). Ifølge denne lovens § 21 tredje ledd kan vederlagsmidlene benyttes i henhold til generelle prinsipper for bruk av beløp som ikke kan fordeles, dersom rettighetshaver ikke er funnet innen tre år etter utløpet av det regnskapsåret inntektene ble krevd inn.

I tråd med NFFOs generelle retningslinjer vil midler som ikke er utbetalt til rettighetshavere overføres til stipendforvaltningen og fordeles gjennom stipender til medlemmer og ikke-medlemmer.

For å nå ut til flest mulig rettighetshavere som vil kunne kvalifisere til ordningen, vil NFFO orientere om ordningen bredt, både på vår nettside og andre offentlige kanaler hvor man anser det sannsynlig å nå ut til rettighetshavere.

Ifølge lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett § 21 skal vederlagsmidler fordeles på en betryggende og nøyaktig måte i tråd med de generelle fordelingsprinsippene. De sistnevnte vedtok NFFO på årsmøtet 18. mars 2023. I forarbeidene til kfl. § 21 står det at man så godt som mulig skal etterstrebe å fordele vederlagene individuelt. Videre at det er opp til den enkelte organisasjon å vurdere hvilke tiltak som må gjøres for å oppfylle kravene i

bestemmelsen. Om det er umulig eller svært ressurskrevende å få tak i informasjon om den faktiske bruken, kan man ta i bruk analogier eller kunnskap fra et lignende område som underlag for fordelingen. De rettighetsvederlagene NFFO mottar fra Kopinor og Norwaco faller inn under kategorien der det er umulig å få konkret informasjon om faktisk bruk.

For at et verk skal kunne tildeles vederlag, må det være utgitt, og for at det skal kunne generere midler inn til NFFO, må det være kategorisert som verk av faglitterær karakter i databaser eller registre. NFFO har opprettet en vederlagsordning som fordeler midler til rettighetshavere hvis verk allerede er utgitt, og som kan generere midler inn til NFFO. Dette er informasjon NFFO kan innhente, som begrunner at det er mulig å lage en analogi som simulerer faktisk bruk av et verk, selv om informasjonen ikke kan knyttes direkte til individuelle rettighetshavere.

2.3 Den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket, og betegnes som opphaver, jf. åndsverkloven (åvl.). § 2.

Faglitterære bøker og tekster, som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnset, vil etter loven anses som åndsverk. Enkelte åndsverk har ikke opphavsrettslig vern; det kan være lover, forskrifter, rettsavgjørelser og andre vedtak av offentlig myndighet. Det samme gjelder forslag, utredninger, uttalelser og lignende som gjelder offentlig myndighetsutøvelse, og er avgitt av offentlig myndighet, offentlig oppnevnt råd eller utvalg, eller utgitt av det offentlige. Tilsvarende er offisielle oversettelser av slike tekster uten vern etter åndsverkloven, jf. åvl. § 14. Åndsverk uten vern vil derfor ikke kvalifisere til rettighetsvederlag. Dette medfører blant annet at NFFO ikke godkjenner arbeider som åndsverkloven bare gir vern som katalog eller database.

2.4 Verk som er «ført i pennen» av en forfatter på vegne av en annen person henviser i hovedsak til bøker eller andre faglitterære utgivelser som er skrevet av det som omtales som skyggeforfattere. I disse tilfellene er det den eller de som kan dokumentere at de er forfattere som vil ha krav på rettighetsvederlag.

2.5 Forutsetningen for å motta rettighetsvederlag er at den faglitterære utgivelsen du søker på bakgrunn av, kan generere vederlag inn til de kollektive forvaltningsorganisasjonene NFFO er medlem av, Kopinor og Norwaco. Dette innebærer at du ikke kan motta rettighetsvederlag for verk publisert under open access-lisenser.

2.6 Verket må ha blitt gjort tilgjengelig for allmennheten. Normalt er det tilstrekkelig at verkets tilgjengelighet kan dokumenteres gjennom Nasjonalbibliotekets database (Oria), Cristin (Current research information system in Norway) eller tilsvarende databaser i utlandet. Digitale verk som ikke er søkbare i Oria kan dokumenteres med en permanent lenke til verket.

2.7 Rettighetsvederlag utbetales kun til verk som ikke tidligere har mottatt kollektive vederlagsmidler gjennom NFFOs reise- og diversestipend eller rettighetsvederlag gjennom individuell vederlagsordning.

Vederlag per verk utbetales som en engangssum. Vederlaget skal være av en slik størrelse at det skal kompensere for tidligere og fremtidig bruk av verket. NFFO har valgt en slik løsning med engangsutbetaling fordi en løpende utbetaling er både kostnadskrevende og lite effektivt forvaltningsmessig.

3. Beregning av vederlag

3.1 Vederlaget beregnes med utgangspunkt i faktisk antall sider i utgivelsen. Sidetallet må være det samme som er oppgitt i databaser, som nevnt under punkt 2.6. Alternativt kan du oppgi antall tegn med mellomrom. En standardside tilsvarer 2 000 tegn med mellomrom.

3.2 Minstebidrag per enkeltbidrag for å få utbetalt vederlag er 10 sider eller 20 000 tegn med mellomrom.

Når man er flere opphavere deles rettighetene mellom flere rettighetshavere. NFFO vurderer da at enkeltverket må deles i hver opphavers enkeltbidrag. Hver opphaver må da dokumentere at hen er opphaver til det antall sider hen søker om vederlag for.

For fellesverk skrevet/oversatt av to eller flere personer, hvor den enkeltes bidrag ikke er skilt ut under eget navn, skal omfanget deles likt mellom dem, med mindre det dokumenteres at en annen fordelingsnøkkel er avtalt.

Fordelingsnøkkel kan for eksempel dokumenteres ved at man legger frem forlagsavtalen som viser fordelingen av royalty mellom forfatterne/oversetterne.

Dersom utgivelsen er en revisjon (ny utgave) krediteres forfatteren/oversetteren for 30 prosent av revisjonens/utgavens sidetall. Det betyr at søkeren mottar kompensasjon for 30 prosent av sidetallet hen har opphavsrett til i en revidert utgave. Revisjonsgrad utover 30 prosent må søkeren dokumentere med bekreftelse eller innholdsfortegnelse som viser revisjonsgraden i den nye utgaven.

3.4. Tilleggskompensasjon

Kopinor henter inn hovedvekten av midlene til NFFO gjennom utdanningssektoren. I 2022 utgjorde utgivelser fra sektoren til sammen 90 prosent av kopivederlaget NFFO mottok. NFFO har lagt til grunn at det i denne sektoren kopieres mest av utgivelser som er skrevet for utdanningssektoren. Dette innebærer at NFFO utbetaler tilleggskompensasjon for følgende kategorier:

Bøker i kategorien læremidler for grunnskole og videregående skole tilhører bokgruppe 1 (NFFO bruker Forleggerforeningens bokgruppeinndeling) og er ment for målgruppene elever og lærere ved grunn- og videregående skole.

Bøker i kategorien akademisk faglitteratur tilhører bokgruppe 2 og er ment for målgruppene studenter, fagmiljø og profesjonsmarkedet.

Bøker i kategorien sakprosa for barn tilhører bokgruppe 3.3 og 3.4 og er ment for målgruppene barn og unge.

4. Vederlagets størrelse

4.2 Nedre grense for utbetaling av rettighetsvederlag er kr 1 000. Administrative hensyn tilsier at det bør være en nedre grense for hvor små beløp det er hensiktsmessig å utbetale til en enkelt rettighetshaver. Rettighetshavere som tilfredsstiller kravene til å motta rettighetsvederlag gjennom individuell vederlagsordning vil være berettiget til kr 1 000 selv om utgivelsen etter beregningen i punkt 3 gir et lavere vederlagsbeløp.

4.3 I tråd med begrunnelsen for punkt 2.7 ovenfor, om at vederlaget skal kompensere for tidligere og fremtidig bruk av verket, har NFFO vurdert det dithen at inntil kr 30 000 er et rimelig vederlag for sekundærbruk av et verk.

5. Dokumentasjon

5.1 NFFO kan be deg dokumentere at verket tilfredsstiller retningslinjenes kriterier for utbetaling av rettighetsvederlag gjennom individuell vederlagsordning. Dette innebærer for eksempel at du kan måtte dokumentere at de har skrevet utgivelsen du søker vederlag på bakgrunn av, at verket er av faglitterær karakter og at verket ikke er publisert under open access-lisenser. Normalt godkjenner administrasjonen dokumentasjon som innholdsfortegnelse, kolofonside, kopi av signert forlagsavtale. Du kan bli bedt om å sende inn hele utgivelsen eller en bekreftelse fra eksterne på for eksempel sjanger eller skjevfordeling av sidetall.

6. Klageadgang

For nærmere informasjon om NFFOs anke- og vurderingsnemnd vises det til dokumentet Retningslinjer for behandling av saker i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforenings anke- og vurderingsnemnd.